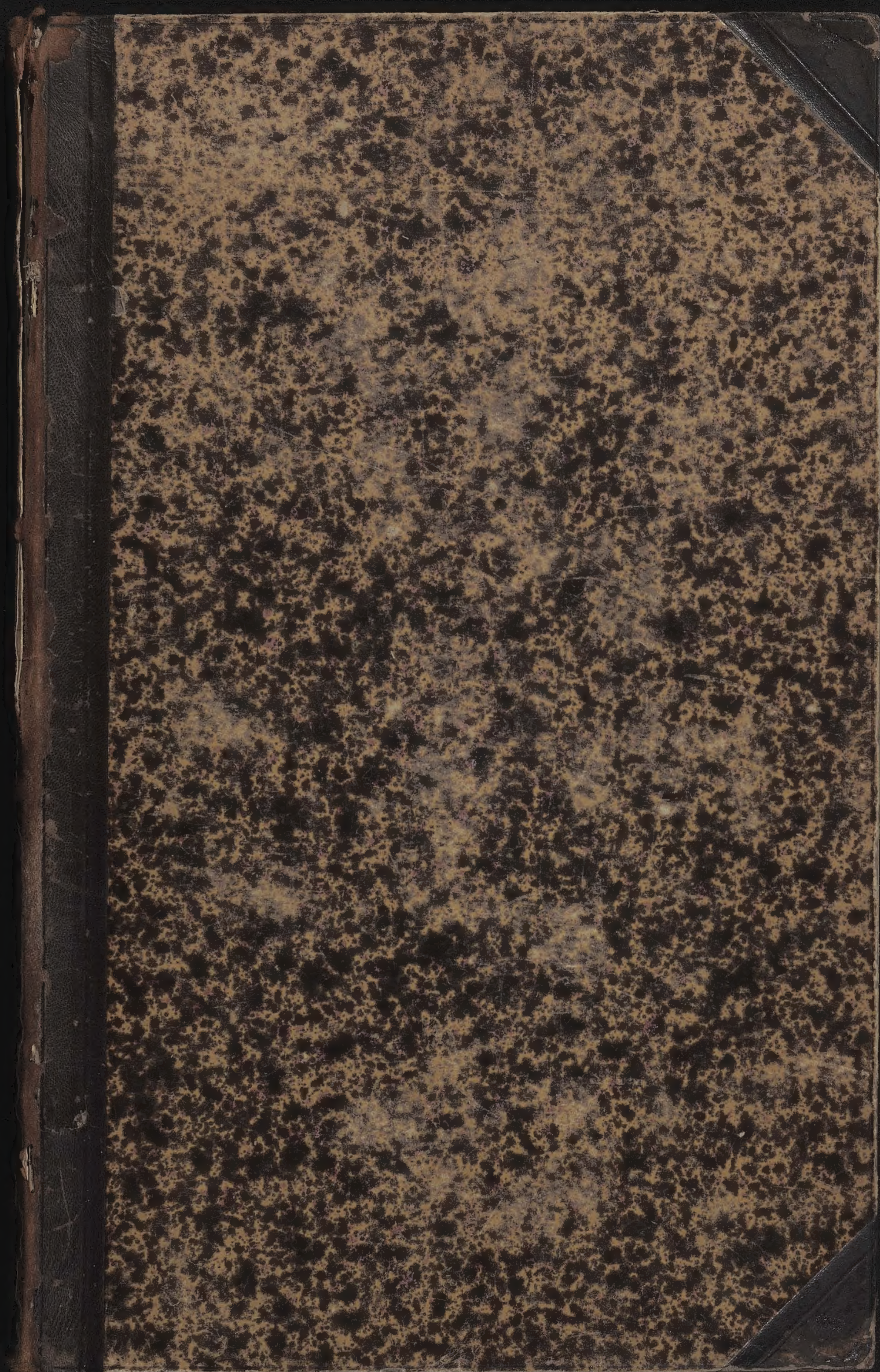

V
B J
C
392655
392687
Mag. St. Dr.
I
III

Silva Rerum

-
IV
./.-
IV
m.dr./
0r.-
1790r.
91r.-
spra-
a/.-
763r.
demii
581.-
I.C.
ciach

GŁOS

Jaśnie Wielmożnego

OZAROWSKIEGO

KASZTELANA WOYNICKIEGO

NA SESSYI SEYMOWEY

Dnia 30. 9bris 1789. Roku

MIANY.

NAYIASNIEYSZY KROLU PANIE MOY MIŁOSCIWY! PRZESW: SKONF: RZPLITEY STANY!

JEżeli która Ustawa, to pewnie Ustawa sposobu Rekrutowania, po wszystkich Prowincyach, całość Kraiu naszego składaiących, równa i iednakowa być powinna. Lżeysze bowiem, lub przykrzeysze w iedney nad drugą Prowincyą, do rekrutowania wynalezione sposoby, i śrzodki tey Emigracyi, której z Kraiu do Kraiu strzeżemy, pewną byłyby przyczyną.

Ze dawane Pieniądze że Wsiów Dziedzicznych, które nie dawaią Rekruta, są destynowane tey Wsi, która go daie, nic słusznieyszego. — Ze koley we Wsiach bliskich iest warowana dania Rekrutów, po wyszłey Kapitulacyi, a wzięcia wzaiemnie Pieniędzy od tych, w bliskości Wsi, które Rekruta nie daią, równa sprawiedliwość tego wymaga, bo równość Obywatelska w Kraiu, równym podlegać powinna ciężarom.

Ale żeby ta składka Pieniędzy bądź ze Wsiów dziedzicznych, tey natury, które zupełnie sto Dymów mieć nie będą, bądź w równymże przypadku Duchownych, i Królewskich, bądź naostatku Wsiów i Miasteczek Pogranicznych, które, nie Rekruta, ale pieniądze opłacać będą, aby te Pieniądze, na co innego, choćby w celu nayzbawiennieyszym, a nie na Rekruta obrócone były, zgodzić się nie mogę, i tak się tłómaczę.

A Mówi-

Mówiłem na dniu onegdayszym, iż chciałbym mieć Woysko, ale Woysko stałe, zawsze dla Kraiu użyteczne; Przekładałem, iż nie tylko widok dokompletowania ogólnego, dziś w Stanach Nayiaśnieyszych zważany być powinien, ale też widok konieczny podsycania tego Woyska, z przyczyn ubytku trafiaiącego się.

Podawałem z poięcia i przekonania mego sposoby do tego użyteczne; Gorliwość i zapewne chwalebna J. WW. Posłów, zarzucała uwagę mocną i sprawiedliwą, iż coroczne podsycanie ubytku, sprawiłoby ustawiczną trwogę w Poddaństwie. Trwoga pociągnęłaby Emigracyą, a ta oczywistey szkody Kraiu, byłaby przyczyną.

Tu zastanowiłem się, iakby dogodzić pewności kompletu zawsze Woyska, bo na tym zupełnie szczęśliwość zasadzam Kraiową. Jakby z drugiey strony uniknąć, tey ustawiczney w Poddaństwie trwogi, z corocznego podsycania Woyska wynikaiącey, zdało mi się, że stósowne do tego być mogą śrzodki prócz ogólnego po Kraiu Bębnem werbunku, na który, gdybym sam pozostać miał, nigdy nie pozwolę.

Dążąc więc do śrzodków w celu, aby i Woysko zawsze zostawało w komplecie, i Obywatel uciemiężonym nie był: Ten nayprzód ułożyłem fundament. Trzeba zebrać ściśle wszystkie przypadki, okazać źrzódło nigdy nie wysychaiące, a ubytek Zołnierza zastępuiące, zawsze bez istotney krzywdy Obywatelskiey. Pięć w Woysku naszym (prócz Woyny, która osobne nieograniczone ma prawidła) w teraźnieyszey Woyska naszego Ustawie być może przypadków, które ubytek Zołnierza sprawić mogą: *Pierwszy*, wyszłe Kapitulacye z Rekrutami, według teraźnieyszego Prawa Ustawy; *Drugi* wyszłe Kapitulacye Zołnierzy dawnieyszego Rekrutu, w Piechocie naszey; *Trzeci* śmierć, kalectwo, wiek, tak w teraz zarekrutowanych, iako i w dawney Piechocie; *Czwarty* Dezercya trafić się mogąca; *Piąty* ubytek, który zastąpić należy, od tych Wsiów i Miasteczek pogranicznych, które dzisieyszym Prawem, nie do dawania Rekrutów, ale do opłaty Pienięzney, są obowiązane. Więcey w moim poięciu przypadków darzyć się nie może. Wypada teraz koniecznie, aby żadnego tego przypadku, pod czyiążkolwiek, nie poddać arbitralność, ale w każdym pewne i niezawodne utrzymywania Woyska, ubeśpieczyć Prawidła.

Co do *pierwszego*; Prawo wypadłe iuż załatwiło, iasno bowiem iest, że Rekrut dziś wzięty, i zaciągniony prócz dezercyi, na którą niższy znayduie się sposób, bobym nie chciał ustawiczney, ztąd pochodzącey, między Obywatelem, a Kommendą sprzeczki. Rekrut więc mówię, za prawem wypadłym zaciągniony, gdy mu Kapitulacya wyidzie, innym Rekrutem, z tegoż samego mieysca zastąpiony będzie. I że to źrzodło na zastąpienie pierwszego ubytku iest dostarczaiące i pewne, nikt nie zaprzeczy.

Co

Co do *drugiego* ubytku zastąpienia, z wyszłych Kapitulacyi Zołnierzy, dawniey przed Prawem w Piechocie Kraiowey będących wyznaczaiącego. Ten Przypadek również Prawem zaspokoionym być sądzę. A to takowym sposobem: Bez żadney wątpliwości, iż teraźnieysze Lustracye Dymów, fundusz zapewnić powinny szesnastu, lub pietnastu Tysięcy Rekruta, w Koronie do proporcyi Dymów Prawem ustanowioney. A że Kommissya Woyskowa Oboyga Narodów, podała dawniey Tabellę brakuiącego dokompletowania Głów 10,500. pewnym być można, iż do tego momentu, i do czasu ustania werbunku, gwałtownego, czyli raczey do czasu Exekucyi, sposobu zastępuiącego Werbunek teraz Prawem obmyśleć się maiącego, więcey braku nie będzie, iak naywiecey Gemeyna ośm lub dziewięć Tysięcy. A więc gdy na szesnaście, lub pietnaście Tysięcy, fundusz z Dymów okaże się Rekruta, iasno iest, iż ośm, lub dziewięć Tysięcy zbywaiące zastąpić zupełnie mogą na zawsze Fundusz ubywaiących powoli Zołnierzy, dawniey przed Prawem zawerbowanych. I ten sposób, również za dostateczny od każdego uznany być musi.

Co do *trzeciego* względem ubywaiącego Zołnierza śmiercią, kalectwem, wiekiem, iedenże Fundusz co dla wyszłych Kapitulacyi, być się okazuie.

Co do *czwartego*. Zdezercyi się trafiaiącey: Ten ubytek, ile przy dobrze opłaconym teraz Zołnierzu, i przy ścisłey w Dezercyach ostróżności, bardzo małe sprawić może obiectum; Jednak i na to sposób dogodny obmyśleć należy. Zdawałoby mi się, aby Cztery Stołeczne i naypryncypalnieysze wyłączyć Miasta, dwa na Małą-Polskę, dwa na Wielko-Polską Prswincyą, iako naywięcey luźnych Ludzi w sobie zamykaiące, i w tych z warunkiem zawsze w Prawie, względem warunku brania Rekruta ostrzeżonym, aby w każdym czasie na zastąpienie tego ubytku, Werbunek był dozwolony, z nayostrzeyszym nieprzestępowania Prawa zaleceniem. I ten więc strumyk zawsze do zastąpienia dezercyi, dostateczny być sądzę

Co do *piątego* i ostatniego ubytku wynikaiącego z Wsiów i Miasteczek Pogranicznych, nie Rekrutów, *in natura*, ale Pieniądze za Rekruta daiących. Ten takowym zastąpiony mógłby być sposobem. Wszakże nayprzód i Prawo ninieysze, iuż w Ustawie, o Rekrucie, tymże Pogranicznym Miastom i Wsiom, ten zostawiło wybór, że wolno będzie, albo dać Rekruta, albo po dwa Złote z komina, dać na Rekruta. Jeżeli *in natura* dany będzie, kwestya ubytku upada, a Rekrut dany, wpada w koley zwyczayną ustawiczney, iako wyżey, pewności. Jeżeli Pieniędzy danie Rekruta danie zastąpi, odbierane zawsze na Rekruta pieniądze Funduszem Rekruta być powinny, a iego dostawienie tymby urządzić można Prawidłem. Niechby Kommissya Skarbowa, perceptuiąca Pieniądze, za Dymy Rekruta zastępuiące, spisała liczbę z wypadaiącey Percepty takowey, liczbę wynikaiącą Rekruta, a tey

łatwo doszedłszy, niechby ią na wszystkie Miasta i Miasteczka Duchowne i Królewskie, prócz czterech wyżey do zastąpienia Dezercyi wyłączonych, i Pogranicznych, w równey lub proporcyonalney rozłożyła liczbie. Niechby zaraz ten podział, wraz i z Pieniędzmi na Rekruta każdego, po Złotych Dwieście przypadaiącemi, do Woyskowo—Cywilnych Kommissyi przesłała, a te niechby po wzwyż wspomnionych Miasteczkach, do Magistratów za każdego Rekruta przystawionego, po Złotych dwieście dysponowały, i Rekrutów oddanie niezawodne, zniósłszy się w tym z Kommissyą Woyskową, do skutku doprowadzać starały się. Niemoże to się przykrością nazwać dla Miast, bo za takowe pieniądze łatwe nader dostawienie Rekruta będzie, a sposób daleko lżeyszy, i pewnieyszy, iak gdyby, uchoway Boże! Bęben do werbunku arbitralnego był dozwolony.

Niechcę mnieyszemi okolicznościami, do tych myśli się ściągaiącemi z których iedne przy Punktach Prawa opisu, przez Nas samych, drugie przez Magistratury Kraiowe, łatwo zaspokoione będą; Nie chcę mówię, dłużey Nayiaśnieysze zatrudniać Stany, ale lubo w miałkim poięcia moiego sposobie, przekonany iestem, iż wyrażone dopiero zrzódła, zawsze pewne, zawsze obfite, a naymniey Obywatelstwu uciążliwe, do utrzymania całości Woyska, sprawiedliwym na zawsze będą Prawidłem, które i do Stutysięczney w czasie łatwo stosowane być mogą liczby. Wyrażoną myśl nadgrody Zołnierzowi, przy wysłużoney Kapitulacyi, z Służby wychodzącemu, dla zachęcenia innych, bardzo znayduię sprawiedliwą. Alebym nie chciał Funduszu, na dostawienie Rekrutów wyznaczonego do tey używać nadgrody.

Raczey życzyłbym tego, który przy roztrząśnieniu Etatów, na Deputacyi wyznaczoney proponowany był, użyć śrzodka, to iest: aby gdy dziś polepszona, płaca Gemeyna pieszego od Złotych dwunastu, do Złotych czternastu na Miesiąc, aby Złoty ieden, co Miesiąc zawsze od wniyścia w służbę abcugowany był żołnierzowi, ale aby był abcugowany dla niego samego, to iest, ażeby przy skończoney Kapitulacyi złożona kwota, wychodzącemu pewnie, i nieomylnie oddana była. A ta przyszłego iego Gospodarstwa, miłym byłaby mu funduszem, a nawet i od Dezercyi by go utrzymywała:

